

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره بیستم - ۱۷ تا ۲۳ آبان ۱۳۹۹

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۲۴ آبان ۱۳۹۹

۲۰

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره بیستم - ۱۷ تا ۲۳ آبان ۱۳۹۹

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۲۰

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۲۴ آبان ۱۳۹۹

فهرست مطالب

- درآمد: بیم و امیدهای بخشنامه «نحوه مدیریت تعارض منافع» وزارت نیرو ۲
- با آموزه‌های اخلاقی نمی‌توان جلوی تعارض منافع را گرفت! ۷
- علت عدم رسیدگی به طرح جامع آموزش وکالت، تعارض منافع مجلس نبود ۸
- چرا آموزش و پرورش گزارش اجرای تعارض منافع را منتشر نمی‌کند؟ ۸
- تلاش برای جلوگیری از مدیریت مدارس غیرانتفاعی توسط مسئولان دولتی ۹
- نقدی بر عادی شدن تعارض منافع در ایران! ۹
- مبارزه با فساد از طریق انسداد راه‌های تعارض منافع ۱۰
- با کاهش درآمد ارزی، تعارض منافع تشدید خواهد شد ۱۰
- تعارض منافع، عامل تشدید فقر و نابرابری ۱۱
- مدیریت تعارض منافع در شرایط فقدان استراتژی، نتیجه عکس می‌دهد ۱۱
- ابلاغ بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو ۱۲
- شفافیت آراء باعث کاهش تعارض منافع می‌شود ۱۳
- الحاقیه به قانون مدارس غیردولتی برای مدیریت تعارض منافع ۱۳
- شکست انحصار و رونق تأمین سرمایه‌ها ۱۴
- مدیریت تعارض منافع و ارتقای سازمانی بخش آب و برق ۱۴
- دوره آموزشی مدیریت تعارض منافع در دانشکده تابعه وزارت نیرو ۱۵
- اجازه‌ی رفع تعارض منافع در آموزش و پرورش را ندادند ۱۵
- تداوم بررسی طرح مدیریت تعارض منافع در کمیسیون اجتماعی ۱۵
- تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی: راه‌درازی در پیش است ۱۶

درآمد: بیم و امیدهای بخشنامه «نحوه مدیریت تعارض منافع» وزارت نیرو

راضیه شیخ رضایی

وزارت نیرو به واسطه نقش‌های حساسی که بر عهده دارد به‌ویژه نقش ویژه خدمات‌رسانی به مردم و از سوی دیگر بودجه‌های عمرانی کلان، هم پرخرج‌ترین وزارتخانه محسوب می‌شود و هم پردرآمدترین آن‌ها. چنین جایگاهی منجر به این شده است که پیگیری مدیریت تعارض منافع و پیشگیری از فساد در وزارت نیرو از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد.

«رضا اردکانیان»، وزیر نیرو از ابتدای دوره تصدی خود در دولت دوم آقای روحانی دغدغه مبارزه و پیشگیری از فساد را داشت اما این چهار سال بسیار زودتر از به ثمر رساندن دغدغه‌هایش برای او گذشت. در واقع، اردکانیان در ماه‌های آخر وزارتش توانست مجموعه وزارت نیرو را همراه خود کند تا بخشنامه «نحوه مدیریت تعارض منافع» را ابلاغ کند. اما آیا او می‌تواند صرفاً با بخشنامه، ریشه‌های تعارض منافع را در وزارت نیرو خشک کند. برنامه عملیاتی وزارت نیرو برای اجرای این بخشنامه و به ثمر رساندن آن چیست؟ در ادامه علاوه بر مروری بر محتوای بخشنامه، برنامه‌هایی را که برای اجرایی کردن این بخشنامه در نظر گرفته شده است، مرور می‌شود و در انتها با توجه به تجارب وزارت آموزش و پرورش و وزارت راه و شهرسازی، پیشنهادی ارائه شده است.

بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع در تاریخ هیجدهم آبان ماه سال جاری با ۱۳ بند از جانب رضا اردکانیان ابلاغ شد. این بخشنامه در خطاب به معاونین و مشاورین وزیر، مدیران کل حوزه ستادی، مدیران عامل شرکت‌های مادر تخصصی و شرکت‌های زیرمجموعه و روسای مراکز و مؤسسات آموزشی و پژوهشی نوشته شده است. این بخشنامه با ارجاع به قانون منع مداخله کارکنان دولت (۱۳۳۷)، قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (۱۳۹۰) و قانون تجارت ابلاغ شده است. این در حالی است که لایحه «نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی» در آبان ماه سال گذشته در هیئت دولت به تصویب رسید اما هنوز مجلس شورای اسلامی برای تصویب آن اقدامی نکرده است و اگر این لایحه به صورت قانون درآید بخشنامه‌های وزارتخانه‌ها مثل نیرو و یا آموزش و پرورش پشتوانه محکمی به لحاظ قانونی خواهند داشت.

در ابتدای بخشنامه ذکر شده است که هدف بخشنامه، سلامت اداری در فرایندهای مربوط به قراردادها، معاملات و جذب نیروی انسانی است که باید در اسناد مناقصه و شرایط خصوصی قراردادها و سایر اسناد اداری اجرا شود. برای شناخت بهتر از محتویات بخشنامه می‌توان آن را در پنج محور محتوایی مرور کرد:

محور اول مربوط به بند دهم است که مشمولین بخشنامه نام برده می‌شود: کلیه مدیران، کارشناسان و سایر شاغلینی که به صورت رسمی، دائم، پیمانی، مدت معین، انجام کار مشخص، تأمین نیرو، شرکتی، حجمی، طرحی، کارگری، پیمانکاری، برون‌سپاری، مشاوره‌ای و سایر قراردادهای تمام‌وقت در وزارت نیرو و شرکت‌های زیرمجموعه.

محور دوم مربوط به سه بند از بخشنامه است که به طور مستقیم به موضوع و مصادیق تعارض منافع اشاره دارد. بند یک بخشنامه ضمن تعریف تعارض منافع، تصریح می‌کند که کارکنان و اشخاص در موقعیت تعارض منافع باید آن را افشاء و اظهار کنند. نکته‌ای که در تعریف تعارض منافع در این بخشنامه می‌توان به آن اشاره داشت این است که منافع را صرفاً به منافع مادی محدود نکرده و به هرگونه حق یا امتیاز غیرمالی، به طور مستقیم و یا غیرمستقیم مثل وابستگی اشاره کرده است.

در ادامه، بند ششم بخشنامه به نوعی به موضوع تعارض منافع اشتغال بیرونی اشاره دارد اما به نظر می‌رسد که صریحاً به این مسئله اشاره نشده است، در صورتی که اشتغال بیرونی به شکل اشتغال همزمان در دو بخش عمومی و خصوصی و یا سهامداری و مالکیت شرکت‌های خصوصی یکی از اشکال رایج تعارض منافع در وزارت نیرو است. با این حال در بخشنامه نوشته شده است: «هرگونه کسب منافع و یا همکاری کلیه کارکنان وزارت نیرو و شرکت‌های زیرمجموعه، خارج از وظایف و مسئولیت‌های شغلی و ضوابط و چارچوب‌های اداری، با اشخاص حقیقی و حقوقی طرف قرارداد ممنوع می‌باشد. این موضوع می‌بایست در شرایط خصوصی قراردادها منظور گردیده و در صورت احراز، قراردادهای مربوطه قابل فسخ خواهد بود.»

همچنین، بند هفتم بخشنامه به موقعیت تعارض منافع دریافت هدیه اشاره دارد که به درستی و با دقت به همه جوانب این تعارض منافع مثل دریافت امتیاز، تسهیلات، حق مشاوره، هدیه و... پرداخته شده است و صریحاً دریافت این موارد در مقابل انجام وظایف اداری را تخلف نامیده است.

محور سوم که بیشترین بند در بخشنامه را دارد مربوط به نحوه اجرایی کردن و نظارت بر موقعیت‌های تعارض منافع است. بندهای دو تا هشت و دوازده و سیزده به این موضوعات پرداخته است:

- تنظیم قراردادها باید به نحوی باشد که اگر تعارض منافی افشاء شد، بتوان آن قرارداد را لغو کرد.
- اطلاعات مربوط به معاملات متوسط و بالاتر و کلیه اطلاعات سجلی و نوع قرارداد و مجوزهای جذب و به‌کارگیری کارکنان باید در سامانه‌های مربوطه ثبت، قابل پیگیری و در دسترس عمومی باشد.
- فرایند احراز صلاحیت‌ها برای پیمانکاران، مشاوران، تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان کالا و خدمات به صورت شفاف، تدوین شود تا اگر مصداقی از تعارض منافع در مورد مدیران و تصمیم‌گیرندگان بود از لیست‌های مربوطه تا زمان حل تعارض منافع حذف شود.
- واحدهای بازرسی، مرجع رسیدگی به شکایات تعارض منافع هستند.

▪ بالاترین مقام هر دستگاه، اجرای بخشنامه را بر عهده دارد و در آخر دفتر بازرسی و مدیریت عملکرد وزارت نیرو وظیفه نظارت بر اجرا و ارزیابی بخشنامه را بر عهده دارد.

محور چهارم درباره مسئله پیگیری تخلف است که در بند یازدهم به آن اشاره شده است که افراد متخلف به مراجع رسیدگی به تخلفات اداری و کمیته انضباط کار و یا مراجع قضایی ذریبط معرفی می‌شوند و یا خسارات تخلف را بر عهده می‌گیرند.

محور پنجم بخشنامه اشاره به موضوع آموزش موقعیت‌های تعارض منافع دارد. بند ۹ بخشنامه به این اشاره دارد که به کارکنان آموزش‌هایی ارائه شود و سپس کمیته‌های سلامت اداری مصادیق و موقعیت‌های تعارض منافع هر شرکتی را تعیین و اعلام کند.

عملیاتی سازی بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو بر اساس آنچه مرور شد بر عهده واحدهای بازرسی، دفتر بازرسی و مدیریت عملکرد وزارت نیرو و کمیته‌های سلامت اداری است و به نظر می‌رسد یک واحد اداری متمرکز مثل کمیته تعارض منافع پیش‌بینی نشده است که اختیارات لازم و قدرت اجرایی کافی داشته باشد و این می‌تواند نقطه ضعفی باشد. در اینجا سوآلی مطرح است که وزارت نیرو و سازمان بازرسی باید پاسخگو باشند که تاکنون چقدر نهادهایشان توانسته‌اند فسادهای این مجموعه را کشف و یا با آن مقابله کنند و آیا همین نهادها می‌توانند علاوه بر وظایف دیگرشان، درصدد شناسایی موقعیت‌های تعارض منافع و مدیریت آن‌ها باشند. ارزیابی صحیح و دقیق از عملکرد این نهادها می‌تواند نشان دهد که آیا وزارت نیرو قادر به عملیاتی سازی چنین بخشنامه‌ای است یا خیر.

مسئله دیگر این است که در بخشنامه یکی از راهکارهای اصلی نحوه مدیریت تعارض منافع شفافیت اطلاعات است که مثلاً اطلاعات معاملات در سامانه‌هایی با قابلیت رصد و پیگیری، منتشر شوند. حال به‌طورکلی این مسئله مطرح است که یکی از پایه‌های شفافیت، تحقق و توسعه دولت الکترونیک است و با توجه به ارزیابی سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات که نشان داده است وزارت نیرو در ارزیابی نوبت چهارم و پنجم مشارکت نکرده و نهایتاً رتبه ۸۷ را از ۹۳ سازمان را گرفته است، چه طور می‌تواند بخش عملیاتی این بخشنامه را اجرایی کند. چنین رتبه ضعیفی می‌تواند نشان از این باشد که وزارت نیرو زیرساخت‌های تحقق دولت الکترونیک و شفافیت را مهیا نکرده است.

نکته دیگر که باید به آن اشاره داشت این است که تعارض منافع انواع و اشکال بسیاری دارد و صرفاً به اشتغال بیرونی و دریافت هدیه و یا اساساً تعارضات فردی محدود نمی‌شود و از وزارت نیرو انتظار می‌رود که بخشنامه‌های تکمیلی در مورد سایر موقعیت‌های تعارض منافع و به‌خصوص تعارضاتی که جنبه سازمانی دارد، ابلاغ کند. همچنین این انتقاد به بخشنامه کنونی هم وارد است که چرا مصادیقی مشخص از موقعیت‌های تعارض منافع موجود در وزارت نیرو نوشته نشده است و تنها به کلیاتی از موضوع اکتفا شده است. در صورتی که در بخشنامه وزارت آموزش و پرورش، هفت موقعیت تعارض منافع به‌وضوح ذکر شده و بر خورد با آن‌ها مشخص شده است.

شاید نکته‌ای که فعالیت‌ها و اقدامات وزارت نیرو را در موضوع تعارض منافع متمایز می‌کند این است که در بخشنامه به موضوع آموزش کارکنان اشاره است. چنانکه دفتر توسعه مدیریت و تحول اداری به همین منظور، گام‌هایی را برای مدیریت تعارض منافع در صنعت آب و برق را در نظر گرفته است: ۱- شناخت ۲- آگاهی بخشی ۳- ضابطه‌گذاری ۴- نظارت و بهبود. بر اساس این گام‌ها، وزارت نیرو تاکنون علاوه بر ابلاغ بخشنامه، نشست تعارض منافع در صنعت آب و برق را برگزار کرده است، همچنین دو فایل پاورپوینت برای آشنایی کارکنان و ترویج مفهوم تعارض منافع را آماده کرده‌اند.

پیشنهاد گام دیگر: جلب حمایت اجتماعی و جذب مشارکت ذینفعان

چنانکه اشاره شد آخرین تجربه‌ی زیرمجموعه‌های دولت برای مدیریت تعارض منافع، تجربه‌ی وزارت آموزش و پرورش است. در حالی که بخشنامه‌ی مدیریت تعارض منافع وزارت آموزش و پرورش نواقص و نارسایی‌های کمتری در مقایسه با بخشنامه‌ی اخیر وزارت نیرو داشت، اما ارزیابی بیرونی اجرای بخشنامه‌ی مذکور بیانگر موانع و ناکامی‌های جدی در اجرای آن است. هرچند در مدت پنج ماهی که از اجرای بخشنامه‌ی مدیریت تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش سپری شده، مصادیقی در این زمینه شناسایی و برای رفع آن‌ها اقدام شده است، اما روشن است که به نسبت ریشه دواندن تعارض منافع در این وزارتخانه، اقدامات مذکور صرفاً گام‌هایی اولیه هستند. می‌توان به طور جدی این فرض را پیش رو نهاد که یکی از علل بازدهی اندک اجرای بخشنامه‌ی تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش، عدم ورود و استفاده از نیروی اجتماعی (نهادهای مدنی و حرفه‌ای، رسانه‌ها، ذینفعان نهایی ارائه و دریافت خدمات آموزشی یعنی معلمان و خانواده‌ها و ...) در جریان مدیریت تعارض منافع در آموزش و پرورش بوده است. در واقع، وزارت آموزش و پرورش در جلب حمایت افکار عمومی به ویژه معلمان و خانواده‌ها در پیشبرد مدیریت تعارض منافع در زیرمجموعه‌ی خود ناکام بود.

اکنون این تجربه باید مدنظر وزارت نیرو قرار گیرد: به سبب آنکه تعارض منافع در رگ و پی نظام اداری و مناسبات رسمی و غیررسمی کارکنان و سازمان‌های زیرمجموعه‌ی تمام دستگاه‌های دولتی از جمله وزارت نیرو ریشه دوانده، صرف اتکا به صدور بخشنامه و دستور بالا به پایین به ویژه در بروکراسی ناکارآمد دستگاه‌های اجرایی کافی نیست و برای پیشبرد این بخشنامه‌ها و اقدامات، نیاز به حمایت اجتماعی و مشارکت ذینفعان است.

در برخی حوزه‌ها، نهادهای صنفی و حرفه‌ای، خود درگیر تعارض منافع هستند؛ برای مثال در جریان بخشنامه‌ی تعارض منافع وزارت راه و شهرسازی در زمان وزارت عباس آخوندی، موضوع اصلی تعارض منافع خود نظام مهندسی بود که یک تشکل حرفه‌ای و صنفی است و انتظار اولیه این است که این نهاد صنفی به‌عنوان نیروی مدنی مدافع و همراه در مدیریت حل تعارضات باشد. ممکن است در صنعت برق و آب نیز، سندیکاها و نهادهای حرفه‌ای و صنفی

مربوط به حوزه‌ی وزارت نیرو، خود درگیر تعارض منافع بوده و نتوان روی آن‌ها به‌عنوان مؤتلفی برای مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو حساب کرد؛ اما وزارت نیرو باید این تجربه را مدنظر قرار دهد که مدیریت تعارض منافع در نهادهای حاکمیت و دستگاه‌های اجرایی بدون مشارکت و همراهی نیروهای اجتماعی (از جمله رسانه‌ها) و جلب حمایت ذینفعانی که از وضعیت تعارض منافع متضرر می‌شوند، امکان‌پذیر نیست و بدون تعامل با جامعه، امکان عقب راندن گروه‌های ذینفع در سطوح مدیریت و بدنه‌ی وزارت نیرو و شرکت‌های تابعه در جهت مدیریت تعارض منافع وجود ندارد. باوجود تمام نقاط قوت و ضعف بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو می‌توان چنین جمع‌بندی کرد که وزارت نیرو با سکان‌داری رضا اردکانیان توانست گام مهمی را در جهت تحقق لایحه مدیریت تعارض منافع بردارد و امیدوار هستیم در ادامه کارنامه درخشانی را از نحوه اجرای مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو شاهد باشیم.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های اصلی هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- وزیر نیرو بخشنامه "نحوه مدیریت تعارض منافع" را در ۱۳ بند به معاونان و مشاوران وزیر، مدیران کل حوزه ستادی، مدیران عامل شرکت‌های مادر تخصصی و شرکت‌های زیرمجموعه، رؤسای مراکز و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی ابلاغ کرد.
- محمدمهدی زاهدی عضو کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری خبر داده است که در این کمیسیون مقرر شده است اصلاحیه‌ای به قانون مدارس غیردولتی الحاق شود تا اتفاقات مثبتی در حوزه تعارض منافع شاهد باشیم.
- اخبار مجلس حاکی از آن است که بررسی طرح مدیریت تعارض منافع از جمله دستورکارهای کمیسیون اجتماعی این هفته است. لایحه دولت درباره‌ی مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی همچنان خارج از دستور کار مجلس است.
- حسن نوروزی نماینده مردم رباط کریم در مجلس در مورد دلایل عدم بررسی طرح جامع آموزش و پرورش وکالت در مجلس قبل که برخی مدعی شده‌اند به دلیل تعارض منافع نمایندگان از دستورکار کمیسیون قضایی و حقوقی خارج شده است، گفت: مجلس در روزهای آخر بسیار پرکار شده بود، فرصت نشد این طرح مورد بررسی قرار گیرد.
- محمدرضا احمدی عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس، طرح مبارزه با تعارض منافع و ممنوعیت دانشگاه‌های غیرانتفاعی را از جمله اقدامات اخیر کمیسیون خوانده و تاکید کرد براساس این طرح هرکس در آموزش و پرورش، وزارت علوم و سایر نهادهای مرتبط مسئول است، نمی‌تواند مدیریت مدارس غیرانتفاعی را برعهده بگیرد.
- گزارشی که از سوی معاونت رفاه اجتماعی وزارت رفاه و تعاون تهیه شده تصریح دارد که در حال حاضر یکی از مهم‌ترین عوامل ایجاد فقر و نابرابری، تعارض منافع است که عملکرد دستگاه‌های گوناگون را مختل می‌کند.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۲۴ آبان ۱۳۹۹

با آموزه‌های اخلاقی نمی‌توان جلوی تعارض منافع را گرفت

ابراهیم سحرخیز (معاون اسبق وزارت آموزش و پرورش) - ۱۷ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

نایب رییس محترم کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی! گفتگوی جنابعالی با یکی از خبرگزاری‌ها در باره ضرورت برخورد قاطع و مناسب با مصادیق تعارض منافع در آموزش و پرورش در بر گیرنده نکاتی بود که بر خود فرض دانستم تا مطالبی را در آن باره تقدیم کنم. همانطور که بدرستی به آن اشاره کرده‌اید مدیریت بر مسئله تعارض منافع و نظارت بر حسن اجرای آن، ماهیت قضایی و حقوقی داشته مستلزم ورود جدی و به‌هنگام دستگاه‌های نظارتی است که شوربختانه در قانون تأسیس مدارس غیردولتی به عنوان یک حلقه مفقوده توسط قانونگذار مورد غفلت جدی قرار گرفته است.

در این قانون از ورود دستگاه‌های نظارتی به‌ویژه سازمان بازرسی کشور در ترکیب شورای مرکزی نظارت بر عملکرد مدارس غیردولتی در مقام حمایت از حقوق مصرف‌کننده یا مشتری، خبری نیست. ریش و قیچی را همزمان و توأمان به آموزش و پرورش سپرده‌ایم که از عالی‌ترین مقام آن یعنی شخص وزیر گرفته تا مدیر فلان منطقه یا مدرسه دولتی ممکن است به سبب داشتن مدرسه غیردولتی از ذینفعانی باشند که به جیب خود می‌اندیشند.

نمی‌توان بدون پیش‌بینی اهرم‌های نظارتی و مجازات‌های تنبیهی و بازدارنده، انتظار داشت وزیر این مملکت با تکیه بر آموزه اخلاقی یا نهیب امثال من و شما همچنان بر شیوه‌نامه ارسالی خود یا بر عهد و پیمان چند باره‌اش در این باره پایبند باشد کما اینکه نماند و سعی کرد تنها با جابجایی اتاق جناب معاون، سروه‌ها را به هم آورده در خیال خویش به این غائله فیصله دهد! چرا با گذشت چهل سال از انقلاب اسلامی، مجلس و دولت در تصویب و اجرای یک قانون قوی و محکم در زمینه مدیریت بر "تعارض منافع" که از ضمانت لازم در اجرا برخوردار باشد، پرهیز و ممانعت پیشه کرده دست به عصا راه می‌روند؟

مردم ایران خاطر خوشی از نگاه موسمی یا طرح‌ها و مصوبات نمایشی و بی‌حاصل برخی از دولتمردان و نمایندگان خود مانند "ثبت و ارایه سیاهه‌ای از دارایی‌های بیشمار مدیران به قوه قضاییه"، "مبارزه با حقوق‌های نجومی"، "راه‌اندازی سامانه شفاف‌سازی دریافتی مدیران" و امثال آن ندارد.

پس بهتر نیست هرچه سریعتر، به فکر سرانجام رساندن به تصویب قانونی باشیم که به مالکان مدارس و مراکز غیردولتی، تاجران کنکور و فعالان بخش خصوصی هرگز اجازه ندهد تا هوای وزارت یا معاون وزیر شدن به سرشان بزند. البته اگر مانند قانون ممنوعیت بکارگیری بازنشستگان، پس از عبور از مرحله پایانی یا حین تصویب به ده‌ها قید، تبصره، پنجره، سهمیه برای این و آن مزین نشود تا برخی را پس از بازنشستگی با پاداش و حقوق مضاعف دوباره بر سر کار بازگردانده، به شعور و خرد ۸۰ میلیون جمعیت این کشور بی‌اعتنا باشد. در پایان امیدوارم به همت دوستانی مانند جنابعالی با شناسایی و برشماری مصادیق و موارد تعارض منافع در حوزه آموزش و پرورش، راه بر ویژه‌خواران مسدود شود؛ در ناامیدی بسی امید است.

علت عدم رسیدگی به طرح جامع آموزش وکالت، تعارض منافع مجلس نبود

حسن نوروزی (نماینده مردم رباط کریم) - ۱۷ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در مجلس

حسن نوروزی در مورد دلایل عدم ادامه بررسی طرح جامع آموزش و پرورش وکالت در مجلس قبل که برخی مدعی شده‌اند به دلیل تعارض منافع نمایندگان از دستورکار کمیسیون قضایی و حقوقی خارج شده است، گفت: طرح جامع پذیرش و آموزش وکالت با تشکیل کمیته‌ای به ریاست آقای پورمختار در مجلس دهم مورد بررسی قرار گرفت اما به دلیل اینکه مجلس در روزهای آخر بسیار پرکار شده بود، فرصت نشد این طرح و لوایح تجارت و مالکیت صنعتی مورد بررسی قرار گیرد.

✉ خبرگزاری خانه ملت

چرا آموزش و پرورش گزارش اجرای تعارض منافع را منتشر نمی‌کند؟

محمد صادق ترابزاده (پژوهشگر مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)) - ۱۸ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

۱۹ خرداد بخشنامه تعارض منافع توسط وزیر آموزش و پرورش ابلاغ و فرصت دو ماهه برای آن تعیین شد بر این اساس قرار بود در بحث مدرسه‌داری مسئولان، از مدرسه‌داری کنار بروند یا از پُست دولتی خود استعفا دهند یا مجوز مدرسه خود را تعلیق کنند. هم‌اکنون سه ماه از فرصت دو ماهه گذشته است و همچنان منتظر ارائه گزارش رسمی از سوی آموزش و پرورش هستیم اما ظاهراً مسئولان آموزش و پرورش، اعتقادی به گزارش مکتوب ندارند و بیشتر ترجیح می‌دهند که صحبت کنند.

ممنوعیت مدرسه‌داری مسئولان فقط یک مصداق از بخشنامه تعارض منافع بود و مسائل دیگر هم وجود دارد که درباره هیچ کدام از آنها گزارش رسمی ارائه نشده و وضعیت در ابهام مانده است. به عنوان مثال یکی از مصادیق تعارض منافع این است، طرح‌های پژوهشی را چه کسانی انجام می‌دهند؟ آیا مسئولان آموزش و پرورش، پروژه‌ها را بین خود دست به دست می‌کنند؟ بخش دیگری از مصادیق تعارض منافع مربوط به سازمان نوسازی مدارس یا قراردادهای مربوط به آن است. در گذشته مطرح شد که بحث هوشمندسازی مدارس به این دلیل بود که مسئول مربوطه در کار واردات تجهیزات آن دخیل بوده است. در بخشنامه تعارض منافع که از سوی وزیر آموزش و پرورش ابلاغ شده، مصادیقی مشخص است و اعلام کردند، سایر مصادیق را بعداً مطرح خواهند کرد که این موضوع نیز باید پیگیری شود تا مصادیق دیگر هم اعلام شود.

اگر چه همه می‌دانند تغییر پست رئیس سازمان مدارس غیردولتی و حل مشکل تعارض منافع او به نوعی دور زدن افکار عمومی است اما وقتی دولت حامی توسعه مدارس غیردولتی است و نگاه به خرید خدمات آموزشی و توسعه خصوصی سازی است دیگر تعارض منافع از بُعد تصمیم‌سازی مطرح نمی‌شود.

✉ خبرگزاری تسنیم

تلاش برای جلوگیری از مدیریت مدارس غیرانتفاعی توسط مسئولان دولتی

محمد رضا احمدی (عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس) - ۱۷ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

طرح مبارزه با تعارض منافع و ممنوعیت دانشگاه‌های غیر انتفاعی از جمله اقدامات اخیر کمیسیون است. براساس این طرح هرکس که منفعت شخصی دارد یا در آموزش و پرورش، وزارت علوم و سایر نهادهای مرتبط مسئول است، نمی‌تواند مدیریت مدارس غیرانتفاعی را برعهده بگیرد. کمیسیون درصدد است تا با تصویب طرح مبارزه با تعارض منافع از مدیریت مدارس غیرانتفاعی توسط مسئولان دولتی جلوگیری کند چراکه این رویه موجب ایجاد رانت و فساد در کشور می‌شود.

پارس نیوز

نقدی بر عادی شدن تعارض منافع در ایران!

حسن آل بویه (مدیرعامل شرکت شهرک‌های صنعتی استان سمنان) - ۱۸ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در بخش مسکن و شهرسازی

مرآت: به تازگی نخست‌وزیر کانادا به سبب کمک به یک خیریه که پیش از این به خانواده وی به سبب سخنرانی تبلیغی پول پرداخت کرده بود تحت شدیدترین فشارهای رسانه‌ای قرار گرفت. نخست‌وزیر یک کشور برای مسأله‌ای که شاید از نظر ما عادی باشد، ۹۰ دقیقه در کمیسیون مالی پارلمان کانادا پاسخ داد! این تضاد منافع به ظاهر ساده، مقامات کانادا را تا مرز استعفا پیش برد! مصادیق این تضاد منافع در ایران بسیار است اما هرگز واکنش‌هایی از این دست را بر نمی‌انگیزد. شما اعلام کردید که آقای آل بویه پسرخاله شما، در تجهیز منزل متخصص بودند یا آقای آل بویه (از دیگر اقوام شما) کارشناسی قیمت زمین واگذار شده به بانک رسالت را انجام داده است و من فکر می‌کردم که این تضاد منافع اگر در کشوری دیگر که به اندازه ما داعیه‌دار حلال و حرام و حفظ بیت‌المال نیستند اتفاق می‌افتاد، چه اتفاقاتی به دنبال آن می‌افتاد؟

حسن آل بویه: اینجا تعارض منافع اتفاق نیفتاده است. هیچ‌جای قوانین نگفته است که مثلاً تو نباید به پسر پسرعمویت که کارشناس رسمی دادگستری است، کار ارجاع بدهی. این تعارض منافع نیست. من بیش‌ترین تعداد پروانه اشتغال در استان را دارم؛ نظام ساختمان، معدن، آسانسور و... تمام این‌ها را کنار گذاشتم. وقت نکرده‌ام که پروانه‌هایم را تمدید کنم. اگر انجام هم می‌دادم مانعی نداشت اما به دلیل احتمال تعارض منافع، همه را کنار گذاشتم. در موضوع زمین بانک، دلیلی هم نداشت که من مطلع باشم. معرفی کارشناسان رسمی با من نیست؛ دفتر حقوقی این کار را انجام می‌دهد. آن چه که می‌گویید در مجموع نکته درستی است. من می‌گویم دولت درآمدهای خود را باید دقیق وصول کند اما نمی‌تواند. اگر من به واحدی رو بیاورم که فلان کار را انجام بدهد، طبیعی است که آن واحد از من انتظاراتی خواهد داشت. بنابراین تعارض منافع این‌جا اتفاق نیفتاده است. من اگر بخواهم خودم را نقد کنم، آن قدر خطا و اشتباه دارم که به این مسائل نمی‌رسیم. این آقایان به کاهدان زده‌اند.

خبرگزاری مرآت

مبارزه با فساد از طریق انسداد راه‌های تعارض منافع

محمد وحیدی (نایب رئیس کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری) - ۱۸ آبان ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

اگر می‌خواهیم فساد را دور کنیم باید راه‌های تعارض منافع بسته شود. نباید این نگاه ایجاد شود که اگر خدمتی به مردم ارائه می‌شود، راه‌های رانت و استفاده از فرصت برای خدمت‌گذاران باز باشد و افراد بخواهند از فرصت‌هایی که در اختیارشان هست سوء استفاده کنند. برکنار شدن شخصی که جایگاه وی با منافع آن در تعارض است، یکی از کارهایی است که در این راه می‌توان انجام داد اما این امر کافی نیست و باید گسترش پیدا کند. گاهی منافع شخصی که دارای مسئولیت است، با جایگاه وی در تعارض نیز نیست اما دسترسی سوء استفاده برای اطرافیان وجود دارد که باید این راه‌ها نیز مورد بررسی قرار بگیرد.

نیاز است که با همراهی مجموعه‌های قضایی، نظامی و بازرسی لایه‌های مختلف تعارض منافع را شناسایی کنیم و براساس خروجی این شناسایی‌ها، راهکارهای ویژه نیز ارائه کنیم تا بتوانیم امانت‌دار خوبی برای مردم باشیم. نیاز است که مجازات و تنبیهات مختلفی برای شخص دستور دهنده و شخص بهره‌مند، در نظر گرفته شود. به طور مثال در حال حاضر در قانون ذکر شده که شخص کارمند نمی‌تواند پیمانکار باشد، اما جزئیات در این مورد که شرایط اطرافیان باید چگونه باشد ذکر نشده و باید به این موضوعات به صورت جزئی‌تر توجه شود. برای اینکه بتوانیم از تعارض منافع جلوگیری کنیم، باید توجه ویژه‌تری به دستگاه‌هایی که چرخش مالی بیشتری دارند، داشته باشیم و لایه مختلف تعارض منافع را به خوبی شناسایی کنیم.

✉ خبرگزاری ایسنا

با کاهش درآمد ارزی، تعارض منافع تشدید خواهد شد

حسین سلاح‌ورزی (نایب‌رئیس اتاق بازرگانی، صنعت، مدن و کشاورزی ایران) - ۱۹ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در کسب‌وکارها و بازرگانی

اقتصاد ایران از سوی کاهش درآمد ارزی زیر ضرب قرار دارد و هر روزی که بر ابعاد کمبود ارزی اضافه شود تعارض منافع نیز تشدید خواهد شد. بازرگانان در یک سوی این تعارض قرار دارند و می‌گویند دولت باید به آنها اعتماد کند و از گمانه‌زنی‌های سختگیرانه خودداری کند و بداند بستن راه‌های تجارت به دولت کمکی نخواهد کرد و سرانجام این خواهد شد که میلیون‌ها تن کالا در بنادر رسوب کرده است. در دیگر سو اما دیوان‌سالاران قرار دارند که صیانت از منصب و مقامشان آنها را وادار می‌کند سخت‌گیری کنند و نشان دهند بیهوده در جایی ننشسته‌اند. این گروه البته با نشان دادن آدرس‌هایی از تخلف‌ها، سیاستمداران را با خود همراه خواهند کرد. باید دید قرار است قفل‌های تجارت خارجی باز شود یا بوروکرات‌ها با کمک سیاستمداران پیامدهای جانبی را بر اصل موضوع تحمیل می‌کنند.

✉ روزنامه دنیای اقتصاد

تعارض منافع، عامل تشدید فقر و نابرابری

معاونت رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - ۱۹ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع و فقر

بر اساس گزارشی که از سوی معاونت رفاه اجتماعی وزارت رفاه و تعاون تهیه شده، ۲۰ درصد خانوارهای ایران زیر خط فقر مطلق زندگی می‌کنند. در این گزارش تصریح شده عوامل گوناگونی هستند که منجر به ایجاد و یا تشدید فقر و نابرابری می‌شوند و برای مبارزه با فقر، یکی از مهم‌ترین اقدامات، شناخت و جلوگیری از ایجاد این عوامل است. این عبارت معروف که پیشگیری مهم‌تر از درمان است، در خصوص مساله فقر و نابرابری نیز صدق می‌کند. در حال حاضر یکی از مهم‌ترین عوامل ایجاد فقر و نابرابری، تعارض منافع است که عملکرد دستگاه‌های گوناگونی را که وظیفه خدمت‌رسانی به مردم را دارند مختل می‌کند. اختلال در عملکرد سیستم خصوصاً سیستم‌های دولتی باعث می‌شود نتیجه و خروجی مورد انتظار به دست نیاید و از سوی دیگر زمینه و بستر لازم برای بروز انواع فسادهای بوروکراتیک و مالی فراهم شود. فساد نیز به خودی خود یکی از مهم‌ترین عوامل تشدید فقر و نابرابری در جامعه است که پیامدهای دیگری از جمله بی‌اعتمادی به حاکمیت یا بروز اعتراض‌های اجتماعی و سیاسی را نیز به همراه خواهد داشت.

این گزارش تلویحاً اعلام می‌دارد که فقر موضوعی ریشه‌دار در نظام اقتصادی ایران است که دستاویز منافع جناح‌ها و گروه‌های سیاسی شده است. این موضوع این معنا را می‌رساند که ریشه‌کنی فقر اگر با منافع گروه‌های قدرت همسو نباشد امکان تحقق شعار کاهش نابرابری که در تمام دولت‌های بعد از انقلاب به گوش رسیده وجود نخواهد داشت.

[روزنامه جهان صنعت](#)

مدیریت تعارض منافع در شرایط فقدان استراتژی، نتیجه عکس می‌دهد

کمال اطهاری (اقتصاددان) - ۲۰ آبان ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

احزاب و جناح‌های سیاسی در دایره شمول سیاست‌گذاری، فاقد برنامه و اهداف فراگیر و همه‌شمول هستند و فرصت‌های زیادی را برای حرکت در مسیر توسعه سیاسی و اقتصادی از دست داده‌اند. وقتی چرخ‌های اتومبیل به صورت ناهمسان در جای خود قرار گیرند این اتومبیل در هر حرکت خود دچار لرزش می‌شود. ساختار معوج اقتصاد ایران نیز به دلیل عدم تبعیت از یک برنامه مشخص و مدون دائماً در حال لرزش و نوسان است و نوسانات و التهابات روزانه نیز ریشه در ناهمگنی ناشی از انحصارها و بی‌دانشی و منفعت‌طلبی دارد.

در این میان توجه به یک موضوع هماهنگ‌ساز مانند تشخیص تعارض منافع و برطرف کردن آن امری مثبت تلقی می‌شود اما در نبود یک الگوی معین و یک استراتژی مشخص، حتی از بین بردن تعارض منافع به عنوان یکی از موانع بزرگ قانونگذاری در چارچوب الگوی توسعه نیز نتیجه عکس می‌دهد.

[روزنامه جهان صنعت](#)

ابلاغ بخشنامه نحوه مدیریت تعارض منافع در وزارت نیرو

رضا اردکانیان (وزیر نیرو) - ۲۰ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه انرژی

وزیر نیرو بخشنامه "نحوه مدیریت تعارض منافع" را به معاونان و مشاوران وزیر، مدیران کل حوزه ستادی، مدیران عامل شرکت‌های مادر تخصصی و شرکت‌های زیرمجموعه، رؤسای مراکز و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی ابلاغ کرد. در این بخشنامه مواردی در ۱۳ بند به منظور اجرا و منظور کردن در اسناد مناقصه و شرایط خصوصی قراردادها و سایر اسناد اداری ابلاغ شده است. طبق این بخشنامه، کارکنان و اشخاصی که به هر نحو در قراردادها، معاملات، تأمین کالا و خدمات، جذب نیروی انسانی و تصویب ضوابط و مقررات در موقعیت تعارض منافع قرار می‌گیرند به نحوی که منافع شخصی آنان در تضاد با منافع شرکت / سازمان باشد، موظف به افشا و اظهار آن بوده و نباید به صورت مستقیم یا غیرمستقیم تأثیری در تصمیمات مرتبط با موارد مذکور داشته باشند. طبق بخشنامه ابلاغی از سوی وزیر نیرو، تمامی اطلاعات مربوط به معاملات متوسط و بالاتر باید در سامانه‌های مربوطه، ثبت و به نحو مقتضی در دسترس عموم قرار گیرد. همچنین، تمامی اطلاعات سجلی و نوع قرارداد و مجوزهای جذب و بکارگیری کارکنان، لازم است در سامانه‌های مربوطه به نحوی که قابل پیگیری و رؤیت باشد، ثبت و ضبط شود.

فرایند احراز صلاحیت و تهیه لیست‌های کوتاه برای پیمانکاران، مشاوران، تولیدکنندگان و تأمین‌کنندگان کالا و خدمات به صورت شفاف، تدوین شود و اطلاعات مربوط به آن در اختیار ذی‌نفعان قرار گیرد. وجود هرگونه تعارض منافع در مورد کلیه مدیران و تصمیم‌گیرندگان مرتبط (در طول دوران مسئولیت و تا دو سال پس از آن) موجب حذف از لیست‌های مذکور در شرکت / سازمان متبوع شده و تا زمان وجود تعارض منافع نمی‌توانند در لیست قرار گیرند. بر اساس این بخشنامه، هرگونه کسب منافع و یا همکاری تمامی کارکنان وزارت نیرو و شرکت‌های زیرمجموعه، خارج از وظایف و مسئولیت‌های شغلی و ضوابط و چارچوب‌های اداری، با اشخاص طرف قرارداد ممنوع است. بر اساس بخشنامه مزبور، استفاده از هرگونه امتیاز، تسهیلات، حق مشاوره، هدیه و موارد مشابه در مقابل انجام وظایف اداری و وظایف مرتبط با شغل توسط کارکنان به جز دستگاه ذیربط خود تخلف محسوب می‌شود.

واحدهای بازرسی یا عناوین مشابه مرجع رسیدگی به شکایات خواهند بود. بر اساس این بخشنامه، موقعیت‌ها و شرایط تعارض منافع باید به صورت واضح به اطلاع کلیه کارکنان برسد و آموزش‌های لازم برای آنان ارائه گردد. کمیته‌های سلامت اداری موظفند متناظر با مفاد این بخشنامه، نسبت به تعیین و اعلام مصادیق و موقعیت‌های تعارض منافع بر اساس فعالیت‌های هر شرکت اقدام کنند. منظور از کارکنان در این بخشنامه، تمامی مدیران، کارشناسان و سایر شاغلینی است که به صورت رسمی، دائم، پیمانی، مدت معین، انجام کار مشخص، تأمین نیرو، شرکتی، حجمی، طرحی، کارگری، پیمانکاری، برون‌سپاری، مشاوره‌ای و سایر قراردادهای تمام وقت در وزارت نیرو و شرکت‌های زیرمجموعه فعالیت می‌کنند.

بر این اساس، اجرای مفاد بخشنامه به عهده بالاترین مقام هر دستگاه بوده و نظارت بر حسن اجرا و ارزیابی و ارائه گزارش‌های شش‌ماهه از اجرای بخشنامه بر عهده دفتر بازرسی و مدیریت عملکرد وزارت نیرو است.

📧 پایگاه اطلاع‌رسانی وزارت نیرو (پاون) / خبرگزاری ایمن

شفافیت آراء باعث کاهش تعارض منافع می‌شود

عباس گودرزی (نایب رئیس کمیسیون اجتماعی) - ۱۹ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در مجلس

علاوه بر این در مورد طرح‌ها و لوایح حساسی که ذکر شده، نمایندگان باید در قبال رأیی که داده‌اند پاسخگو باشند البته بدیهی است که آینده در مورد آنها به خاطر آراءشان قضاوت خواهد کرد. علاوه بر این شفافیت موجب کاهش تعارض منافع و مدیریت آنها می‌شود و نماینده هنگام رأی دادن به جای این که منافع شخصی خود را در نظر بگیرد و به فکر این باشد منافعی را برای آینده خود تأمین کند، منافع عموم و مصالح کشور را در آراء خود مدنظر قرار دهد. پایگاه خبری جامعه نیوز

الحاقیه به قانون مدارس غیردولتی برای مدیریت تعارض منافع

محمد مهدی زاهدی (عضو کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری) - ۲۱ آبان ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

متأسفانه در آموزش و پرورش شاهد نوعی بی‌عدالتی در این حوزه هستیم که وجود تعارض منافع به این بی‌عدالتی‌ها دامن زده است. برای نمونه فردی در آموزش و پرورش، مسئول مدارس غیردولتی بوده که خود صاحب مدرسه غیرانتفاعی هم است؛ البته بحث ما در این حوزه فرد یا اشخاص نیستند بلکه بیان این نکته معطوف به این است که اگر شخصی در حوزه نظارتی خود ذی‌نفع باشد، ناخودآگاه این مسئله تلقی می‌شود که فرد برای حفظ منافع خود دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌هایی را صادر کرده یا انتصابات را انجام داده است. یکی از اتفاقاتی که در همین حوزه رخ داد درباره عدم ساماندهی شهریه مدارس غیردولتی است که هیچ‌گونه شفافیتی در خصوص تعیین سقف و کف شهریه‌ها وجود ندارد؛ حال سؤال این است که این پول از کجا هزینه می‌شود، آیا این ارقام در جهت ارتقای کیفیت آموزش هزینه می‌شود.

ایراد بعدی در این حوزه این است که اکثر این مدارس غیردولتی مبلغی بسیاری کمتر از آن چیزی که حق معلم است به عنوان حقوق به کادر خود پرداخت می‌کنند و حتی در بسیاری از موارد بر خلاف ضوابط قانون تأمین اجتماعی کف حقوق و بیمه برای معلم رعایت نشده است. در بسیاری از موارد مدیران استانی، معاونان مدیرکل و حتی مدیران نواحی و شهرستان‌ها دارای همین تعارض منافع هستند که این موارد نظارت آموزش و پرورش را به شدت تضعیف می‌کند.

بر همین اساس مقرر شده است اصلاحیه‌ای به قانون مدارس غیردولتی الحاق شود تا اتفاقات مثبتی در حوزه تعارض منافع شاهد باشیم. البته دولت لایحه‌ای تحت عنوان لایحه نحوه مدیریت تعارض منافع را به مجلس ارسال کرده است که نیاز به محکم کاری و اصلاح دارد تا اثرات از بین رفتن تعارض منافع در مدیریت کشور دیده شود.

 خبرگزاری خانه ملت

شکست انحصار و رونق تأمین سرمایه‌ها

اسماعیل بینایی (معاون عملیات بازار شرکت تأمین سرمایه امین) - ۲۱ آبان ۹۹
 ◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

بر اساس مصوبه اخیر شورای عالی بورس، مؤسسان شرکت‌های تأمین سرمایه که به شکل سهامی عام و از طریق فرآیند پذیره‌نویسی عمومی تاسیس می‌شوند، می‌توانند حداکثر تا ۶۰ درصد سهام شرکت را در اختیار داشته باشند. با اتخاذ تصمیم جدید و اصلاحیه مصوبه شورای عالی بورس، این تصمیم از یک سو می‌تواند تمرکز را به مدیریت شرکت‌های تأمین سرمایه جدید التاسیس بازگرداند و همچنین بر اساس این تصمیم، با فراهم شدن امکان تملک ۶۰ درصد سهام شرکت‌های تأمین سرمایه از طرف یک گروه، عملاً مدیریت تأمین سرمایه و اکثریت کرسی‌های هیأت‌مدیره شرکت در تملک مؤسسان باقی خواهد ماند. بر اساس تصمیم مزبور، نهادها و سازمان‌هایی که به نحوی عضویت هیأت‌مدیره یک شرکت تأمین سرمایه را در اختیار دارند در تأمین سرمایه‌های جدید امکان تصدی عضویت هیأت‌مدیره را پیدا نخواهند کرد. این امر ضمن کاهش مسائل ناشی از تضاد و تعارض منافع، عملاً راه را برای حضور رقبا و ایده‌های جدید در بازار تأمین سرمایه‌های کشور باز خواهد کرد. بر این اساس، قبولی سمت تعهد پذیره‌نویسی و بازارگردانی در فرآیند انتشار اوراق بدهی از اصلی‌ترین خطوط کسب‌وکار این صنعت به شمار می‌آید.

صدای بورس

مدیریت تعارض منافع و ارتقای سازمانی بخش آب و برق

مرتضی بخشایش (مدیرکل دفتر توسعه مدیریت و تحول اداری وزارت نیرو) - ۲۱ آبان ۹۹
 ◀ تعارض منافع در حوزه انرژی

یکی از این نشانگرها که تصویری از توسعه یافتگی یک سازمان یا مجموعه‌ی سازمانی را ارائه می‌دهد، نحوه مدیریت تعارض منافع است. صنعت آب و برق به واسطه گستردگی خدمات و ارتباط با عموم مردم و مشاغل و حضور صدها مشاور و تولیدکننده و پیمانکار و نیز اثرگذاری قابل توجهی که خدمات زیربنایی این بخش بر وضعیت اقتصادی و ارزش اراضی و دارایی‌های افراد می‌گذارد، در ذات خود مملو از موقعیت‌های تعارض منافع است که اگر به درستی مدیریت نشوند، زمینه بروز و ظهور فساد و در نتیجه از دست رفتن سرمایه اجتماعی صنعت آب و برق را فراهم خواهند ساخت. شاید بیش از آنکه ضابطه‌گذاری در حوزه مدیریت تعارض منافع واجد اهمیت باشد، توجه به آن به عنوان یک امر اخلاقی در نزد مدیران و کارکنان صنعت آب و برق ضروری و مهم باشد. برای این امر باید آگاهی بخشی مناسب به کلیه کارکنان از مصادیق تعارض منافع مورد توجه قرار گیرد. همچنین باید به موازات آنکه این موقعیت‌ها را شناسایی و درصدد رفع آنها برمی‌آییم، سازوکارهایی را طراحی نماییم که بتوانند از بروز این موقعیت‌ها جلوگیری و هزینه‌های بی‌توجهی به آن را افزایش دهند. با این نگاه، بخشنامه مدیریت تعارض منافع که اخیراً از سوی وزیر محترم نیرو ابلاغ گردیده، می‌تواند نقش قابل ملاحظه‌ای در توجه کارکنان صنعت آب و برق به تعارض منافع به عنوان یک امر اخلاقی داشته باشد.

پایگاه اطلاع‌رسانی وزارت نیرو

دوره آموزشی مدیریت تعارض منافع در دانشکده تابعه وزارت نیرو

موسسه‌ی آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق وزارت نیرو - ۲۳ آبان ۹۹
◀ تعارض منافع در حوزه‌ی انرژی

موسسه‌ی آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق وزارت نیرو اقدام به برگزاری دوره‌ی آموزشی مجازی مدیریت تعارض منافع در واحدهای استانی خود در آذربایجان، خراسان، اصفهان، خوزستان، فارس، تهران، مازندران و گیلان کرده است. این دوره‌ی آموزشی در روزهای ۲۴ و ۲۵ آبان برگزار شده و مشتمل بر سرفصل‌های زیر است: کلیات تعارض منافع، نسبت تعارض منافع با فساد و شفافیت، دسته‌بندی تعارض منافع، شدت ریسک تعارض منافع، ارائه راهکارهای مدیریت تعارض منافع، وضعیت تعارض منافع در نظام حکمرانی کشور.

📞 شرکت سهامی برق منطقه‌ای مازندران و گلستان

اجازه‌ی رفع تعارض منافع در آموزش و پرورش را ندادند

علی کریمی (عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس) - ۲۱ آبان ۹۹
◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

قانونی نیز وجود دارد که کارکنان دولت را از معاملاتی که خودشان ذی نفع آن هستند منع می‌کند و با استناد به این ماده قانونی می‌توان کارکنان وزارتخانه‌ها را از مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی منع کرد. فرهنگ سازی در رسانه‌ها نیز باید صورت گیرد تا مدیران جرأت نداشته باشند وارد فضای سوء استفاده و زد و بند شوند. ما نیز باید بر اساس قانون این مسئله را منع کنیم و در حال حاضر قانون تعارض منافع به شکل شفاف در بعد آموزش وجود ندارد. وزیر آموزش و پرورش بر اساس بخشنامه‌ای در همه سطوح مدیریتی کارکنان را منع کرده که مدرسه غیر دولتی داشته باشند و این رویه‌ای درست است اما در اجرا اجازه این کار را ندادند. این مسئله باید از حیث زیر ساخت‌های فرهنگی اصلاح شود و جامعه اجازه این کار را ندهد.

📞 رادیو گفتگو

تداوم بررسی طرح مدیریت تعارض منافع در کمیسیون اجتماعی

کمیسیون اجتماعی مجلس - ۲۳ آبان ۹۹
◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عمومی

نشست‌های هفته جاری کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی روزهای ۲۵ تا ۲۷ آبان برگزار خواهد شد. بررسی طرح مدیریت تعارض منافع از جمله دستورکارهای کمیسیون اجتماعی مجلس است. محسن حاجی میرزایی، وزیر آموزش و پرورش برای پاسخ به سوالات ۱۱ نماینده روز سه‌شنبه ۲۷ آبان به کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس شورای اسلامی خواهد رفت.

📞 خبرگزاری پانا

تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی: راه درازی در پیش است... نیاز به آگاهی بخشی عمومی داریم

زهرة سروش فر

بررسی مطالبی که کاربران توییتر در هفته گذشته یعنی در فاصله روزهای ۱۵ تا ۲۱ آبان ماه منتشر کرده‌اند، ما را با این حقیقت مواجه می‌نماید که هنوز فاصله زیادی با تبدیل تعارض منافع به مطالبه‌ای عمومی برای جامعه و نظام حکمرانی وجود دارد. ابهام در ادراک و تلقی از تعارض منافع، موجب می‌شود که امکان ایجاد خواستی جمعی در خصوص مدیریت تعارض منافع و برخورد جدی و قانونی با موارد مختلف آن در سطوح گوناگون در ادارات و سازمان‌های دولتی در حال حاضر وجود نداشته باشد. بدون پیگیری جمعی نیز نمی‌توان اطمینان داشت که حتی تصویب لایحه در مجلس نیز موجب اجرای دقیق و صحیح آن در سطوح گوناگون حاکمیتی شود. بدین ترتیب نیاز به آگاه‌سازی جامعه از خلال کارهای رسانه‌ای بیش از پیش آشکار می‌شود و آنچه حتی بیش از معنا و مفهوم تعارض منافع اهمیت دارد، جا انداختن ضرورت پرداختن به آن و نتایج و پیامدهای گسترده و شوم آن برای جامعه است.

بر اساس آمار انتشار محتوا در خصوص تعارض یا تضاد منافع در فضای مجازی رتبه اول به توییتر اختصاص یافت که ۷۴٪ مطالب در این خصوص در آن منتشر شده بود. ۳۳٪ دیگر در اینستاگرام و ۲۳٪ در تلگرام انتشار یافته‌اند که از آن جایی که مطالب تلگرامی اغلب در کانال‌های گوناگون خبری و غیرخبری منتشر شده و کمتر منبع شخصی دارد، دقیق‌تر از بقیه موارد هستند. در کانال‌های تلگرامی و اینستاگرام چند موضوع مشخص پرتکرارتر از دیگر موضوعات بودند که در اینجا به هر یک به صورت جداگانه می‌پردازیم.

تعارض درآمد و وظیفه در بنگاهداری بانک‌ها

موضوع بنگاهداری بانک‌ها و مشکلات ناشی از آن یکی از دو موضوع اصلی و مکرر پیام‌های هفته گذشته بود. سرمایه‌گذاری یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های بانک‌ها برای جلوگیری از نابودی سرمایه‌های مردم و نیز امکان ارائه وام‌های گوناگون به آنها، سود بانکی و ... است. اما نکته‌ای که در اینجا بالاترین میزان اهمیت را دارد، این است که چنین فعالیتی فرع بر مأموریت و اهداف اصلی فعالیت بانک‌هاست و نباید جایگزین آنها شود یا موجب شود بانک‌ها در انجام خدمات‌رسانی به مردم دچار مشکل شده و از سوی دیگر خود درگیر فساد گسترده ناشی از فعالیت‌های بنگاهداری و سرمایه‌گذاری شوند. همان‌طور که در مطالب تلگرامی و اینستاگرامی هم آمده است: «به خاطر اینکه بین فعالیت غیر قانونی بنگاهداری و سرمایه‌گذاری بانک‌ها با فعالیت اعتباری بانک‌ها تضاد منافع شدید وجود دارد و بخش سرمایه‌گذاری و بنگاهداری بانک‌ها که غیرقانونی است به لحاظ منافع بزرگ‌تر از بخش قانونی دیگر شده است به گونه‌ای که بخش عمده انرژی بانک‌ها صرف فعالیت غیرقانونی شده و از کار بانکی جامانده‌اند و به همین خاطر کیفیت خدمات بانکی در کشور در مقایسه با دنیا پایین است، و این تضاد منافع منجر به فساد و ناکارآمدی در حوزه بانکی شده

است. بنگاه داری پوششی برای ناکارآمدی و فساد است که با انجام فعالیت‌های غیرشفاف و مدیریت ناکارآمد و کمک به بده بستان‌های جناحی و سیاسی باعث کاهش بهره‌وری در کل اقتصاد می‌شود.»

تعارض درآمد و وظیفه به معنای آن است که در سازمانی کسب درآمد و انجام مأموریت‌ها و وظایف دچار تعارض و تضاد شوند و سازمان مجبور باشد میان این دو یکی را انتخاب نماید. در حال حاضر فعالیت بنگاهداری بانک‌ها نیز از ریل اصلی وظایف خود که همانا حفظ ارزش سرمایه‌های ذی‌نفعان است، خارج شده است و خود کسب درآمدهای بیشتر تبدیل به هدف اصلی شده است. همچنین در اینجا مسأله تعارض منافع ناشی از انگیزه‌های سیاسی هم مطرح است زیرا فعالیت‌های بنگاهداری بانک‌ها تحت تأثیر انگیزه‌های سیاسی و مداخله سیاستمداران در ابعاد گوناگون آن قرار گرفته است.

مدیریت معکوس تعارض منافع در آموزش و پرورش

موضوع مدیریت تعارض منافع در آموزش و پرورش در هفته گذشته از جمله موضوعات داغ بود و جابه‌جایی یکی از اعضای شورای نظارت بر مدارس غیردولتی (که خود مالک یک مدرسه غیردولتی بود) از این شورا به یک پست جدید در وزارتخانه واکنش نایب رئیس کمیسیون آموزش مجلس را برانگیخت و به دنبال آن موضوع در فضای مجازی بسیار مطرح شد. نایب رئیس کمیسیون آموزش در این خصوص گفت: «فردی که مدرسه غیردولتی دارد نباید در آموزش و پرورش پست مدیریت یا معاونت داشته باشد و اگر قرار باشد فرد را از یک پست برداشته و در جای دیگری منصوب کنیم باز هم او در شورای معاونان وزارتخانه حضور داشته، حق رأی دارد و نظراتش در تصمیم‌گیری‌ها موثر خواهد بود. اگر فردی تعارض منافع دارد نباید در پستی قرار بگیرد که تصمیمات او در فعالیت‌های اداری آموزش و پرورش به نفع منافع شخصی‌اش تأثیرگذار باشد؛ اگر بتوان با جابه‌جایی پست مشکل تعارض منافع را حل کرد اینگونه هر فردی که مدرسه غیردولتی دارد از شورای نظارت بر مدارس غیردولتی به بخش دیگری منتقل می‌شود! اگر وزیر آموزش و پرورش شیوه‌نامه‌ای را درباره تعارض منافع تهیه و آن را بخشنامه کرده است به لحاظ اخلاقی باید به آن متعهد می‌ماند، توجه داشته باشیم تعارض منافع مادی و معنوی است و در سایر دستگاه‌های دیگر نیز وجود دارد.» به نظر می‌رسد هنوز ابعاد گوناگون موضوع تعارض منافع و بخشنامه‌های پیرو آن در ادارات و سازمان‌های ما روشن نشده است و بخشنامه‌ها حتی اگر اجرا شوند نیز، به شکلی صوری انجام می‌شوند بدین معنا که افراد توجه نمی‌کنند که صرفاً کافی نیست فرد را از پستی که مستقیماً در بخشنامه مطرح شده کنار گذاشته و به پستی دیگر منصوب کنند بلکه باید هنگام انتصاب به پست جدید نیز مراقب باشند که فرد در جایگاهی قرار نگیرد که همچنان تعارض منافع سابق وجود داشته باشد و یا با مصادیق دیگری از تعارض منافع دست به گریبان شود.

بخشنامه‌های مدیریت تعارض منافع، یکی پس از دیگری در راه...

ابلاغ بخشنامه مدیریت تعارض منافع از سوی وزیر نیرو گام دیگری در دولت دوازدهم در جهت توجه به موضوع تعارض منافع در نهادهای دولتی و تلاش در جهت مدیریت آن است. در این بخشنامه به مصادیق گوناگون تعارض منافع پرداخته شده است و برای مدیریت آنها راه‌حلی پیش‌بینی شده است؛

پس از بخشنامه‌های رئیس سازمان بهزیستی و وزیر آموزش و پرورش، بخشنامه وزیر نیرو گام دیگری به پیش در زمینه مدیریت تعارض منافع است و البته بار دیگر نیاز به تصویب هر چه سریع‌تر لایحه مدیریت تعارض منافع در مجلس را جهت ایجاد پشتوانه قانونی برای بخشنامه‌های ذکر شده گوشزد می‌نماید.

موقعیت درب گردان برای نمایندگان مجلس

کاربری به نام FZ در اینستاگرام به موضوع بسیار مهمی اشاره کرده است که مربوط به موقعیت‌های تعارض منافع نمایندگان مجلس می‌شود. وی از شاغل شدن نمایندگان بلافاصله پس از فراغت از نمایندگی مجلس در سازمان‌ها و نهادهایی خبر داده‌اند که مرتبط با کمیسیون محل فعالیت‌شان در مجلس بوده است: «موقعیت تعارض منافع، ممکن است در همه نهادها و سازمان‌ها ایجاد شود. مثلاً اگر به نماینده‌ای که در کمیسیون انرژی مجلس حضور دارد، از سوی مقامات وزارت نفت پیشنهاد شود که پس از پایان دوره نمایندگی به سمتی مناسب در این وزارتخانه منصوب خواهد شد، این پیشنهاد، نماینده را در موقعیت تعارض منافع قرار می‌دهد. در خیلی از مجالس قانون‌گذاری در دنیا، نمایندگانی که هنگام یک رأی‌گیری در موقعیت تعارض منافع قرار دارند، حق شرکت در رأی‌گیری را ندارند و نباید نسبت به آن موضوع رأی بدهند.»

قطعا نماینده ذکر شده می‌تواند از ارتباطات گسترده خود که در دوره نمایندگی کسب کرده است و نیز اطلاعات محرمانه و غیرمحرمانه‌ای که در آن زمینه خاص دارد، در دوران پس از فراغت از نمایندگی و در آن نهاد مشخص استفاده نماید. همچنین در صورتی که چنین پیشنهادی پیش از فراغت از کار نمایندگی به او پیشنهاد شود، می‌تواند بر تصمیمات وی و جهت‌دهی‌اش به کمیسیون مربوطه تأثیرگذار باشد و آن را در جهت منافع عده‌ای خاص قرار دهد.

تصویب و اجرای بخشنامه‌ها در سازمان‌های دولتی، تصویب لایحه مدیریت تعارض منافع در مجلس شورای اسلامی و مواردی از این قبیل همگی کمک خواهند کرد که مفهوم تعارض منافع در وهله اول در میان مدیران سطوح بالا و میانی سازمان‌ها و در وهله دوم در میان کارکنان سازمان شناخته شود و به تدریج اجرا گردد. اما آگاهی عمومی صرفاً با تصویب قوانین و بخشنامه‌ها ایجاد نمی‌شود و نیاز به کارهای رسانه‌ای از خلال تهیه محتواهای ساده، قابل فهم و جذاب برای مردم را دارد و در این میان توضیح این موضوع که چرا پرداختن به تعارض منافع اهمیت دارد و این موقعیت چه پیامدهای پر دامنه‌ای را برای همه اعضای جامعه خواهد داشت، امری ضروری است.

پژوهشکده مطالعات توسعه

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۲۰

شماره بیستم - ۱۷ تا ۲۳ آبان ۱۳۹۹

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

